

ЕКОЛОГІЧНІ ІНДИКАТОРНІ ПОКАЗНИКИ ЯК ІНСТРУМЕНТ ДЛЯ ОЦІНКИ СТАНУ ДОВКІЛЛЯ

Важливою проблемою на шляху втілення концепції сталого розвитку є формування системи вимірювання для кількісного та якісного оцінювання цього дуже складного процесу. Головними вимогами до зазначеної системи є її інформаційна повнота та адекватність представлення взаємопов'язаної тріади складових сталого розвитку. В цьому напрямку зараз працюють як відомі міжнародні організації, так і численні наукові колективи, але її однозначного узгодження поки що не досягнуто.

Проблема, що розглядається, полягає в необхідності формування інформації про стан довкілля у взаємозв'язку людської діяльності з кінцевим впливом на навколишнє середовище, а також відображення соціальних аспектів цього впливу й при цьому - задоволення всіх інформаційних потреб. Таким чином, необхідні показники, за допомогою яких, в першу чергу, необхідно відслідковувати цей вплив для оцінки дієвості екологічної політики, а також для можливості прогнозування змін у стані довкілля. В результаті дослідження даного питання запропонована система екологічних індикаторних показників для оцінки стану довкілля (далі - Система ЕІП), яка призначена для комплексної оцінки стану довкілля та наслідків природокористування на території України та окремих адміністративних територіях.

Щодо здійснення екологічної політики, мають вирішуватися наступні напрямки:

- визначення головних чинників, які впливають на довкілля, інформаційне забезпечення планування розвитку і пріоритетне врегулювання соціально-економічного напрямів розвитку з мінімізацією негативного впливу на довкілля;
- контроль ефективності впровадження природоохоронних заходів;
- інформування щодо контролю індикаторних показників згідно з зобов'язаннями України за міжнародними Конвенціями і угодами у сфері охорони довкілля;
- інформування громадськості та громадських об'єднань для зростання суспільного усвідомлення щодо наявних екологічних проблем.

Система ЕІП має охоплювати основні напрями моніторингу довкілля та бути відкритою системою, що передбачає можливість внесення прогресивних змін до елементів системи на підставі досвіду її практичного застосування та розвитку нормативної та методичної бази ведення моніторингу довкілля.

Для зручності оцінювання стану довкілля за допомогою визначених ЕІП в даній системі пропонується проводити їх класифікацію за чотирма видами:

перший - за групами оцінки стану об'єктів довкілля. За допомогою *групи оцінки стану об'єктів НПС* можна оцінити поточний стан і тенденції зміни довкілля, включаючи параметри якості (рівні забруднення) за атмосферного повітря, водних і земельних ресурсів, а також біорізноманіття та лісів;

другий - та оцінки джерел техногенного впливу на об'єкти довкілля. За допомогою *групи оцінки джерел техногенного впливу на об'єкти* довкілля можна оцінити поточний стан і тенденції впливу техногенних об'єктів на довкілля;

третій - за групами еколого-соціальних індикаторних показників. Дані показники надають уявлення про те, наскільки зміни в екології та навантаження на довкілля відповідають змінам в соціальній сфері. Розраховуються індикаторні показники із застосуванням, в основному, таких соціальних показників, як чисельність населення країни (адміністративної території), площа країни (адміністративної території), а також ризики, пов'язані з погіршенням стану здоров'я населення.

четвертий - за групами еколого-економічних індикаторних показників. Дані показники надають уявлення про те, наскільки зміни в екології та навантаження на довкілля відповідають змінам в економічній сфері. Розраховуються еколого-економічні індикаторні показники із застосуванням, в основному, таких економічних показників, як валовий внутрішній продукт, обсяг промислового виробництва в окремих галузях економіки та інші економічні показники, що суттєво впливають на стан та управління в екології.

На даний час в Україні оцінка стану довкілля не має комплексного характеру. У зв'язку з цим, запропонована для впровадження Система ЕІП, за допомогою якої можна виконати комплексну оцінку стану довкілля та наслідків природокористування на території України та окремих адміністративних територіях. Практичне значення Системи ЕІП складається в підвищенні ефективності й результативності природоохоронної діяльності на різних рівнях, а також поліпшенні інформування громадськості про стан довкілля.